

ศึกษาเนื้อหาของสำนวนภาษาจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีน
ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสำนวนและสุภาษิตจีน
ของหลักสูตรภาษาจีนในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

The Research of Chinese Idioms Reflecting Chinese Culture
for Chinese Idioms and Proverbs Course at Rajabhat
University

ปิยธิดา สังสีแก้ว¹

Piyathida Sangsikaew

¹ สาขาวิชาการสอนภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Chinese Teaching, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

ได้รับบทความ: 10 พฤศจิกายน 2565

ปรับปรุงแก้ไข: 11 ธันวาคม 2565

ตอบรับตีพิมพ์: 23 พฤษภาคม 2566

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการศึกษาเนื้อหาของสำนวนภาษาจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีน และเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสำนวนสุภาษิตจีน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือหนังสือ เอกสารเกี่ยวกับสำนวนภาษาจีน และแบบสอบถามการวิจัย โดยผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การศึกษาจากเอกสารและการศึกษาจากการตอบแบบสอบถาม โดยแบบสอบถาม

การวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มคือ นักศึกษาที่เรียนในรายวิชา
สำนวนภาษาจีน และอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาสำนวนภาษาจีน ผลการศึกษาเอกสาร
พบว่า สำนวนจีนสะท้อนวัฒนธรรมจีน 8 ด้าน คือ ด้านประสบการณ์ชีวิต ด้านลักษณะ
นิสัย/การแสดงออกด้านการดำรงชีวิต ด้านการกระทำของมนุษย์ ด้านความเชื่อ/
ความคิด/ทัศนคติ ด้านการพูด ด้านลักษณะของคน ด้านการคบคน เพื่อนฝูง มิตรสหาย
และเครือญาติ และสามารถแบ่งตามแหล่งที่มาออกได้ 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) สำนวน
ที่มาจากนิทานสุภาษิตสอนใจและเทพนิยายโบราณ 2) สำนวนที่มาจากเรื่องราวหรือ
บุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ 3) สำนวนที่มาจากวรรณกรรม 4) สำนวนที่มาจาก
การสร้างขึ้นใหม่ ผลการศึกษาจากแบบสอบถามพบว่า ผู้เรียนสามารถนำสำนวนจีนหรือ
สุภาษิตจีนไปประยุกต์ใช้ได้ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือด้านการนำสำนวนภาษาจีนที่เรียน
มาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารภาษาจีน และด้านการนำสำนวนจีนหรือสุภาษิตจีนที่เรียนไป
สอบวัดระดับภาษาจีน (HSK) ซึ่งทำให้ผู้เรียนนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ได้ ไม่ว่าจะเป็น
การสื่อสารในชีวิตประจำวันหรือการสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน ซึ่งผู้เรียนมีการฝึก
นำความรู้ที่ได้เรียนในห้องเรียนไปประยุกต์ใช้จริงได้

คำสำคัญ : สำนวนจีน, วัฒนธรรมจีน, วิชาสำนวนและสุภาษิตจีน

Abstract

The objective of this research paper is to study the sources of Chinese idioms that reflect Chinese culture and suggest guidelines for teaching Chinese proverb courses. The research tools are books or documents about Chinese idioms and research questionnaires. The researcher divides the study into 2 types, which are researching from the documents and conducting research questionnaires. The research questionnaires were divided into 2 study groups. They are students who

study in Chinese proverb courses and instructors who teach in Chinese proverb courses. The results of the documentary study revealed that Chinese idioms reflect 8 aspects of Chinese culture, which are life experience, personality traits / living expression, human behavior, Beliefs/Thoughts/Attitudes, speech, human characteristics, relationship with people, friends, and relatives, and different type of sources. The sources also divide into 4 main categories, which are (1) Idioms derived from proverb tales teach the mind and ancient fairy tales. (2) Idioms derived from stories or historical figures. (3) Idioms come from literature. (4) Newly created idioms. The results of the questionnaire show that students can apply Chinese idioms or Chinese proverbs in two areas, which are the application of Chinese idioms learned in Chinese communication and the application of Chinese idioms learned in the Chinese Proficiency Test (HSK). The students can apply the knowledge from the classrooms in either daily communication or Chinese Proficiency Tests in the real world.

Keywords: Chinese Idioms, Chinese Culture, Chinese Idiom and Proverb Course.

บทนำ

สำนวนภาษาจีนอยู่คู่กับชาวจีนมาช้านาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันชาวจีนยังคงมีการใช้สำนวนภาษาจีนในการติดต่อสื่อสารกันอย่างกว้างขวาง เนื่องจากการใช้สำนวนภาษาจีนในการสื่อสารทำให้เข้าใจความหมายของผู้พูดได้ในทันทีโดยไม่ต้องเสียเวลาในการอธิบายความหมาย ดังความเห็นของวนิดา ตั้งเทียนชัย (2552) ว่าเราสามารถนำสำนวนมากล่าวอ้างและเข้าถึงความหมายได้โดยไม่ต้องอธิบายยืดเยื้อ เช่น 害群之

马 (ม้าทำลายฝูง หรือม้าที่เป็นภัยต่อกลุ่ม) ซึ่งหมายถึงมีม้าหลาย ๆ ตัวอยู่ในฝูงเดียวกัน แต่จะมีม้าที่ไม่ได้อยู่หนึ่งหรือสองตัว ซึ่งผู้พูดไม่จำเป็นต้องอธิบายยืดยาว

นอกจากนี้แล้ว สำนวนภาษาจีนหนึ่งสำนวนยังแฝงไปด้วยความหมายเชิงวัฒนธรรม ที่ควรค่าแก่การนำมาศึกษาและวิเคราะห์ เช่น สำนวนภาษาจีนที่มีความหมายแฝง ด้านอารยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ค่านิยม ศาสนา ลัทธิ ความเชื่อ วัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมการแต่งงาน ฯลฯ ตัวอย่างเช่น สำนวน 老牛吃嫩草 (วู้แก่ กินหญ้าอ่อน) ได้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวจีนในอดีตที่นิยมเลี้ยงสัตว์จำพวกวัว ควาย เพื่อเอาไว้ใช้แรงงาน และได้สังเกตเห็นพฤติกรรมการกินต่าง ๆ ของสัตว์เหล่านี้ จึงเอามาสร้างเป็นสำนวนในการเปรียบเทียบขึ้น เป็นต้น

อีกทั้ง ในปัจจุบันมีผู้ใช้ภาษาจีนกันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทย ได้มีการติดต่อสื่อสารและค้าขายกับชาวจีนอย่างกว้างขวาง อีกทั้งภาษาจีนยังเป็นหนึ่งใน 6 ภาษาหลักที่ใช้ในองค์การสหประชาชาติ (黄伯荣, 廖序东: 2017) ภาษาจีนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้เพิ่มเติม แต่การจะสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น การเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษานั้น ๆ ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ขาดไม่ได้

ดังนั้น การศึกษาและวิเคราะห์สำนวนภาษาจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีนจะทำให้สามารถเข้าใจชาวจีนและวัฒนธรรมจีนมากยิ่งขึ้น และไม่เกิดข้อผิดพลาด หรือความเข้าใจผิดในการติดต่อสื่อสารกับชาวจีน เนื่องจากหัวใจหลักของภาษาจีนมิใช่เพียงแค้อยู่ที่ตัวของภาษาที่ผู้ใช้ภาษาจำเป็นต้องมีทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียนที่ดีเท่านั้น แต่การรู้และเข้าใจถึงวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาที่ดีก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญซึ่งจะละเลยไม่ได้ เนื่องจากการเข้าใจวัฒนธรรมที่ดีของคู่สนทนานั้นมีผลต่อการสื่อสารที่สัมฤทธิ์ผล ดังนั้นผู้ที่ใช้ภาษาจีนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ดีต่อวัฒนธรรมจีนซึ่งแสดงออกมาในสำนวนภาษาจีนหลาย ๆ สำนวน

ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่องนี้ขึ้น เพื่อวิเคราะห์สำนวนภาษาจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีนที่ใช้จัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสำนวนและสุภาษิตจีนต่อไป ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐาน

ในการใช้ภาษาจีนที่ดีให้กับผู้ที่เรียนภาษาจีนตั้งแต่ต้น โดยใช้มหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทยที่มีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสำนวนและสุภาชิตจีนเป็นกรณีศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สำนวนภาษาจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีนที่ใช้จัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยราชภัฏ
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสำนวนสุภาชิตจีน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตพื้นที่

ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่เปิดสอนในรายวิชาสำนวนและสุภาชิตจีน

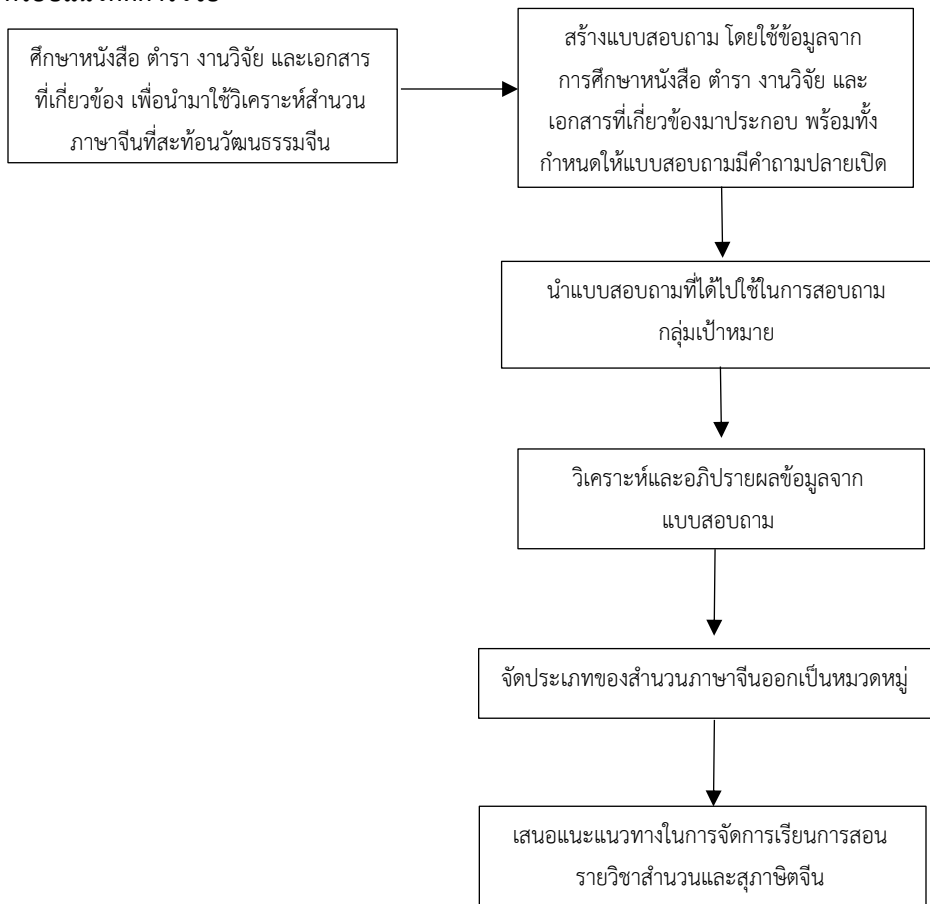
ขอบเขตเนื้อหา

- แหล่งที่มาของสำนวนสุภาชิตจีน
- แนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสำนวนสุภาชิตจีน

ขอบเขตประชากร

- อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาสำนวนและสุภาชิตจีนในมหาวิทยาลัยราชภัฏจำนวน 9 คน
- ผู้เรียนในมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เรียนในรายวิชาสำนวนและสุภาชิตจีนจำนวน 100 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1.1 เก็บข้อมูลสำนวนภาษาจีนจากหลักสูตรภาษาจีนในมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มีการเปิดทำการเรียนการสอนในรายวิชาสำนวนสุภาษิตจีน

1.2 เลือกพื้นที่ที่มีการเปิดทำการเรียนการสอนในรายวิชาสำนวนสุภาชิตจีน โดยเลือกจากพื้นที่ที่มีการจัดการเรียนการสอนจริง

1.3 ศึกษาเนื้อหาของสำนวนจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีน

1.3.1 ศึกษาหนังสือ ตำรา งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.3.2 นำข้อมูลที่ได้มาประกอบสร้างแบบสอบถาม เพื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหาของสำนวนสุภาชิตจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีนที่อาจารย์ผู้สอนเลือกมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ สำนวนภาษาจีนที่เลือกใช้ในการจัดการเรียนการสอน หนังสือหรือตำราที่เลือกใช้ในการจัดการเรียนการสอน เนื้อหาสาระที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.4 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1.4.1 ศึกษาเอกสาร หนังสือ ตำรา งานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้สร้างเครื่องมือในการวิจัยพร้อมทั้งกำหนดให้แบบสอบถามมีคำถามปลายเปิดและปลายปิด โดยมีรายละเอียดของแบบสอบถามคือ ด้านตำราและเนื้อหา ด้านลักษณะรายวิชา ด้านเทคนิคการสอน ด้านวัฒนธรรมจีน

1.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

- หนังสือ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสำนวนภาษาจีน
- แบบสอบถามการวิจัย

1.5 วิเคราะห์ ประมวลผล และอภิปรายผลการวิจัยจากแบบสอบถามการวิจัย พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสำนวนสุภาชิตจีน

ผลการวิจัย

ผลของการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยสามารถจำแนกแหล่งที่มาของสำนวนภาษาจีนออกได้เป็น 4 ประเภทตามแหล่งที่มา โดยผู้วิจัยได้อ้างอิงวิธีการจัดประเภท

สำนวนจีนจากงานวิจัยของ วนิดา ตั้งเทียนชัย (2552) Jeon Eun Kyoung (2018) และ Li Xiaojuan (2557) ในการแบ่งประเภทสำนวนจีน ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้ 1) สำนวนที่มาจากนิทานสุภาสิตสอนใจและเทพนิยายโบราณ 2) สำนวนที่มาจากเรื่องราวหรือบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ 3) สำนวนที่มาจากวรรณกรรม 4) สำนวนที่มาจากการสร้างขึ้นใหม่

1) สำนวนจีนที่มาจากนิทานสุภาสิตสอนใจและเทพนิยายโบราณ เป็นสำนวนที่เกิดขึ้นจากการเล่านิทานหรือเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล และมีข้อคิดสอนใจ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน โดยการเรียนสำนวนจีนผ่านนิทานสุภาสิตสอนใจและเทพนิยายโบราณ จะทำให้ผู้เรียนทราบถึงวัฒนธรรมจีนที่ซ่อนอยู่ผ่านนิทานสุภาสิตสอนใจและเทพนิยายโบราณ

2) สำนวนที่มาจากเรื่องราวหรือบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ คือสำนวนที่มาจากบุคคลในประวัติศาสตร์ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ที่ถูกบันทึกเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

3) สำนวนที่มาจากวรรณกรรม โดยมากจะมาจากวรรณกรรมที่มีชื่อเสียงหรือนักคิดของจีน เช่น ซ้องกั๋ง (水浒传) ความฝันในหอแดง (红楼梦) ไซอิ๋ว (西游记) สามก๊ก (三国演义) เล่าจื๊อ (老子) เมิ่งจื๊อ (孟子) จวงจื๊อ (庄子) ซื่อจิง (诗经) ชูฉี (楚辞) เป็นต้น

4) สำนวนที่มาจากการสร้างขึ้นใหม่ คือสำนวนที่เกิดจากการสร้างสำนวนขึ้นมาใหม่ตามยุคสมัยและสภาพสังคมในยุคนั้น ๆ

ผลจากแบบสอบถาม

แบบสอบถามส่วนของผู้เรียน

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปพบว่า สาขาวิชาที่ผู้เรียนเรียนนั้นแบ่งออกเป็น สาขาวิชาการสอนภาษาจีน สาขาวิชาภาษาจีน สาขาวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร และสาขาวิชาภาษาจีนสื่อสารธุรกิจ ตามลำดับ

ในส่วนของการรวบรวบวิชาที่ผู้เรียนเรียนนั้นประกอบไปด้วยผู้เรียนที่เรียนในรายวิชาสำนวนและสุภาสิตจีน รายวิชาสุภาสิตจีน รายวิชาสำนวนจีน รายวิชานิทาน

สุภาชิตจิน โดยผู้เรียนที่ได้เรียนสำนวนภาษาจีนนั้นมีตั้งแต่ชั้นปีที่ 1-5 และมีผลสอบวัดระดับภาษาจีน (HSK) อยู่ตั้งแต่ระดับ 1-6 และมีทั้งผู้ที่ไม่ได้ผลสอบวัดระดับผลจากการสำรวจข้อมูลทั่วไปของรายวิชา สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. ด้านการนำสำนวนภาษาจีนที่เรียนมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารภาษาจีน

ในด้านการนำสำนวนที่เรียนมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารภาษาจีนนั้น ผู้เรียนจำนวนร้อยละ 86 เห็นว่าสำนวนจีนที่เรียนมาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารภาษาจีนได้ มีผู้เรียนจำนวนร้อยละ 7 เห็นว่าสำนวนจีนที่เรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารภาษาจีนได้เพียงบางส่วน และมีผู้เรียนจำนวนร้อยละ 7 เห็นว่าสามารถนำสำนวนภาษาจีนที่เรียนมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารภาษาจีนได้เพียงเล็กน้อย

2. ด้านการนำสำนวนจีนสุภาชิตจินที่เรียนสามารถนำไปสอบวัดระดับภาษาจีน (HSK)

ในด้านสำนวนจีนสุภาชิตจินที่เรียนสามารถนำไปสอบวัดระดับภาษาจีน (HSK) มีผู้เรียนจำนวนร้อยละ 82 เห็นว่าสามารถนำไปใช้ในการสอบวัดระดับภาษาจีนได้ ผู้เรียนจำนวนร้อยละ 2 เห็นว่าสามารถนำไปใช้ได้เพียงบางส่วน ผู้เรียนจำนวน 14 คน เห็นว่าสามารถนำไปใช้ในการสอบได้เพียงเล็กน้อย และมีผู้เรียนจำนวนร้อยละ 2 ไม่แน่ใจว่าสามารถนำสำนวนจีนที่เรียนมาใช้ในการสอบวัดระดับภาษาจีนได้หรือไม่

3. ด้านหนังสือ ตำรา และเอกสารประกอบการสอนมีเนื้อหาเพียงพอ

ผู้เรียนมีความเห็นว่าหนังสือ ตำรา และเอกสารประกอบการสอนมีเนื้อหาเพียงพอ จำนวนร้อยละ 74 แต่ยังมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมคือ เนื้อหาของหนังสือ ตำรา และเอกสารประกอบการสอน ที่อาจารย์ผู้สอนใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นมีเนื้อหาที่เก่าและไม่ทันสมัย อาทิ คำศัพท์บางคำ หรือบางประโยคปัจจุบันชาวจีนไม่ได้นำมาใช้แล้ว เป็นต้น นอกจากนี้มีผู้เรียนจำนวนร้อยละ 5 เห็นว่า หนังสือ ตำรา และเอกสารประกอบการสอนยังมีเนื้อหาไม่เพียงพอเท่าที่ควร และมีผู้เรียนจำนวนร้อยละ 21 เห็นว่าหนังสือ ตำรา และเอกสารประกอบการสอนมีเนื้อหายังไม่เพียงพอ

4. ด้านสำนวนภาษาจีนที่ใช้สอนสะท้อนวัฒนธรรมจีน

พบว่าผู้เรียนมีการเรียนรู้วัฒนธรรมจีนที่สะท้อนอยู่ในสำนวนภาษาจีนหลายด้าน แต่ผู้เรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านสำนวนภาษาจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีนในแต่ละด้าน เนื่องจากผู้เรียนนั้นเป็นผู้เรียนกลุ่มที่มาจากสถาบันเดียวกัน แต่มีการตอบแบบสอบถามที่กระจัดกระจาย

5. ความต้องการเนื้อหาในการเรียนการสอนสำนวนภาษาจีนเพิ่มเติม

ผู้เรียนยังคงต้องการให้ผู้สอนเพิ่มเติมเนื้อหาสาระด้านสำนวนภาษาจีนทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ สำนวนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีนสำนวนที่สามารถนำไปใช้ได้จริงนิทานสำนวนสุภาษิตการสร้างสถานการณ์จำลองสำนวนที่สามารถนำไปใช้ในการสอบวัดระดับภาษาจีน (HSK) ได้และการยกตัวอย่างสถานการณ์ หรือ ตัวอย่างประโยค

ผลจากการสำรวจความรู้ความเข้าใจสำนวนจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีน

เมื่อพิจารณาจากแบบสอบถามผู้เรียนด้านสำนวนจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีนทั้ง 8 ด้าน คือ ด้านประสบการณ์ชีวิต ด้านลักษณะนิสัย/การแสดงออกด้านการดำรงชีวิต ด้านการกระทำของมนุษย์ ด้านความเชื่อ/ความคิด/ทัศนคติ ด้านการพูด ด้านลักษณะของคนด้านการคบคน เพื่อนฝูง มิตรสหาย และเครือญาติ

จากผลการศึกษาพบว่าผู้เรียนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสำนวนจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีนในด้านต่าง ๆ อย่างเห็นได้ชัด รายละเอียดดังนี้

1. สำนวน“百闻不如一见”สะท้อนวัฒนธรรมจีนด้าน “ประสบการณ์ชีวิต” ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนเพียง 31 คน จาก 100 คนที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

2. สำนวน“口是心非”สะท้อนวัฒนธรรมจีนด้าน “การพูด” ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนเพียง 25 คน จาก 100 คนที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

3. สำนวน“不见棺材不落泪”สะท้อนวัฒนธรรมจีนด้าน “ความเชื่อ/ความคิด/ทัศนคติ” ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนเพียง 7 คน จาก 100 คนที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

4. สำนวน“知人知面不知心”สะท้อนวัฒนธรรมจีนด้าน “การคบคน เพื่อนฝูง มิตรสหาย และเครือข่าย” ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนเพียง 24 คน จาก 100 คนที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

5. สำนวน“假仁假义”สะท้อนวัฒนธรรมจีนด้าน “ลักษณะของคน” ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนเพียง 20 คน จาก 100 คนที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

6. สำนวน“班门弄斧”สะท้อนวัฒนธรรมจีนด้าน “ลักษณะนิสัย/การแสดงออก” ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนเพียง 7 คน จาก 100 คนที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

7. สำนวน“老牛吃嫩草”สะท้อนวัฒนธรรมจีนด้าน “การดำรงชีวิต” ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนเพียง 6 คน จาก 100 คนที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

8. สำนวน“一帆风顺”สะท้อนวัฒนธรรมจีนด้าน “การดำรงชีวิต” ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนเพียง 30 คน จาก 100 คนที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

9. สำนวน“提心吊胆”สะท้อนวัฒนธรรมจีนด้าน “ความเชื่อ/ความคิด/ทัศนคติ” ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนเพียง 17 คน จาก 100 คนที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

10. สำนวน“恩将仇报”สะท้อนวัฒนธรรมจีนด้าน “การกระทำของมนุษย์” ซึ่งจากการตอบแบบสอบถามของผู้เรียนจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนเพียง 24 คน จาก 100 คนที่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง

แบบสอบถามส่วนของผู้สอน

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปพบว่า อาจารย์ผู้สอนเป็นอาจารย์ชาวไทยทั้งหมด โดยสอนในสาขาวิชาภาษาจีน สาขาวิชาการสอนภาษาจีน และสาขาวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร โดยมีรายวิชาที่เปิดสอนคือ รายวิชาสำนวนจีน รายวิชาสุภาษิตจีน

รายวิชาสำนวนและสุภาษิตจีน และรายวิชานิทานสุภาษิตจีน โดยรายวิชาดังกล่าวมีทั้งที่เป็นวิชาทฤษฎี และวิชาปฏิบัติ ซึ่งอาจารย์ผู้สอนทุกคนมีประสบการณ์ในการสอนในรายวิชาดังกล่าว

ผลจากการสำรวจข้อมูลทั่วไปของรายวิชา สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. ด้านเอกสารที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน จากการตอบแบบสอบถามพบว่า อาจารย์ผู้สอนใช้เอกสารในการจัดการเรียนการสอนประกอบไปด้วย 外国人说熟语、汉语惯用语教程、成语教程 หนังสือสำนวนสุภาษิตจีน รวมไปถึงเอกสารประกอบการสอนที่อาจารย์ผู้สอนรวบรวมขึ้นเอง

2. ด้านความเพียงพอของแบบเรียน หนังสือ ตำรา ที่มีอยู่ในปัจจุบัน จากการตอบแบบสอบถามพบว่า อาจารย์จำนวน 7 คนมีความเห็นว่าแบบเรียน หนังสือ ตำรา ที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นไม่เพียงพอ และยังไม่มีการเล่มใดครอบคลุมเนื้อหาสำนวนที่ใช้บ่อยและสำนวนที่ใช้ในข้อสอบ อีกทั้งยังควรจัดการเรียนการสอนควบคู่กับเทคโนโลยีเพิ่มเติม

3. ด้านวิธีการเลือกสำนวนภาษาจีนจากการสำรวจพบว่า อาจารย์ผู้สอนมีวิธีการเลือกสำนวนภาษาจีน ได้แก่เลือกจากข้อสอบวัดระดับภาษาจีน (HSK) เลือกจากงานวิจัย/บทความวิชาการ เลือกจากพจนานุกรม และเลือกจากสำนวนที่ใช้บ่อยและมีความหมายที่นักศึกษาเข้าใจง่าย มีความหมายใกล้เคียงกับภาษาไทย

4. ด้านจำนวนของสำนวนภาษาจีนที่ท่านใช้ในการจัดการเรียนการสอน จากการศึกษาพบว่า อาจารย์ผู้สอนเลือกสำนวนภาษาจีนในการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ 35–100สำนวน ซึ่งเห็นได้ชัดว่าจำนวนของสำนวนมีค่อนข้างมาก แต่จะเพียงพอและตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากน้อยเพียงใดนั้นต้องพิจารณาจากสำนวนที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

5. ด้านแหล่งที่มาของสำนวน การเลือกสำนวนภาษาจีนของอาจารย์ผู้สอนสามารถจำแนกได้ดังนี้ 1) ตำนาน เทพนิยายโบราณ 2) นิทานสุภาษิตสอนใจ 3) เรื่องราว

หรือบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ 4) วรรณกรรมจีน 5) ส่วนวนที่ใช้บ่อยในชีวิตประจำวัน
เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต การใช้ชีวิตและในข้อสอบ pat7.4 และ HSK

6. ด้านสำนวนจีนที่สะท้อนวัฒนธรรมจีน จากการศึกษาพบว่า อาจารย์ผู้สอน
สำนวนภาษาจีนที่หลากหลายและครอบคลุม ได้แก่ ด้านประสบการณ์ชีวิต ด้านลักษณะ
นิสัย/การแสดงออก ด้านการดำรงชีวิต ด้านการกระทำของมนุษย์ ด้านความเชื่อ/
ความคิด/ทัศนคติด้านการพูด ด้านลักษณะของคน และด้านการคบคน เพื่อนฝูง มิตร
สหาย และเครือญาติ มีเพียงอาจารย์ผู้สอน 1 คนที่สอนสำนวนภาษาจีนที่สะท้อน
วัฒนธรรมจีน 1 ด้าน คือ ด้านลักษณะนิสัย/การแสดงออก

7. วิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำสำนวนจีนไปประยุกต์ใช้ได้
จากการศึกษาพบว่าอาจารย์ผู้สอนมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและมีเพียง
อาจารย์ผู้สอน 2 คนที่มีวิธีสอนโดยใช้วิธีการยกตัวอย่างสถานการณ์เพียงอย่างเดียว

อภิปรายผล

จากสมมติฐานที่ 1 ที่ว่า วัฒนธรรมจีนมีความเป็นเอกลักษณ์ และสะท้อน
ออกมาทางสำนวนภาษาจีนในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิต จารีต ประเพณี ความเชื่อ
ค่านิยม ผลการวิจัยพบว่า สำนวนจีนสะท้อนวัฒนธรรมจีน 8 ด้าน คือ ด้านประสบการณ์ชีวิต
ด้านลักษณะนิสัย/การแสดงออกด้านการดำรงชีวิต ด้านการกระทำของมนุษย์ ด้านความเชื่อ/
ความคิด/ทัศนคติ ด้านการพูด ด้านลักษณะของคนด้านการคบคน เพื่อนฝูง มิตรสหาย
และเครือญาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวรรณพิชา ธนจิราวัฒน์ (2558) ที่แบ่ง
หมวดหมู่สำนวนไทย สำนวนจีน และสำนวนอังกฤษ ที่มีความคล้ายคลึงกันต่อ
ภาพสะท้อนวัฒนธรรม ซึ่งสามารถแบ่งเป็นหมวดหมู่ได้ 10 ประเภท คือ ประสบการณ์ชีวิต
การแสดงออกและลักษณะนิสัย การดำรงชีวิต คนกับการกระทำ คนกับอารมณ์ความรู้สึก
คนกับคำพูด คนกับความเชื่อ ลักษณะคน การคบคน และทัศนคติและความเชื่อ

นอกจากนี้แล้วหากนำสำนวนมาจัดแบ่งประเภท สามารถแบ่งออกได้
4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) สำนวนที่มาจากนิทานสุภาษิตสอนใจและเทพนิยายโบราณ

2) ส่วนวนที่มาจากเรื่องราวหรือบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ 3) ส่วนวนที่มาจากวรรณกรรม 4) ส่วนวนที่มาจากการสร้างขึ้นใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของวนิดา ตั้งเทียนชัย (2552) ที่ว่าส่วนวนที่มาจากตำนานและเทพนิยายโบราณส่วนวนที่มาจากนิทานสุภาษิตสอนใจโบราณส่วนวนที่มาจากเรื่องราวหรือบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ และส่วนวนที่มาจากวรรณกรรมที่มีชื่อเสียงของจีน JEON EUN KYOUNG (2561) ที่ว่าส่วนวนจีนจำแนกแหล่งที่มาของส่วนวนจีนได้ 6 ประเภทคือส่วนวนที่มาจากนิทานสุภาษิต (寓言故事) ส่วนวนที่มาจากเรื่องราวในประวัติศาสตร์ (历史故事) ส่วนวนที่มาจากหนังสือคัมภีร์ (典籍语句) ส่วนวนที่มาจากการเล่าสืบต่อกันมา (口头流传) ส่วนวนที่มาจากการสร้างขึ้นใหม่ (当代创新) ส่วนวนที่ยืมมาจากต่างประเทศ (外来借用) และ Li Xiaojuan (2557) ที่ว่าส่วนวนจีนตามแหล่งที่มาออกเป็น 5 แหล่งที่มา ได้แก่ ส่วนวนที่มาจากนิทานสุภาษิตสอนใจและเทพนิยายโบราณ (神话寓言) ส่วนวนที่มาจากเรื่องราวในประวัติศาสตร์ (历史故事) ส่วนวนที่มาจากบทกวี (诗文语句) ส่วนวนที่มาจากภาษาแสลง (俚语俗谚) ส่วนวนที่มาจากวัฒนธรรมต่างชาติ (外来文化)

สมมติฐานที่ 2 ที่ว่า ผู้เรียนสามารถนำส่วนวนจีนหรือสุภาษิตจีนไปประยุกต์ใช้ได้ พบว่า สามารถแบ่งเป็นรายด้านได้ 2 ด้าน คือ ด้านการนำส่วนวนภาษาจีนที่เรียนมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารภาษาจีน และด้านการนำส่วนวนจีนสุภาษิตจีนที่เรียนสามารถนำไปสอบวัดระดับภาษาจีน (HSK) ซึ่งทำให้ผู้เรียนนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารในชีวิตประจำวันหรือการสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน ซึ่งผู้เรียนมีการฝึกนำความรู้ที่ได้เรียนในห้องเรียนไปประยุกต์ใช้จริง โดยสอดคล้องกับกฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ เรื่อง กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) ที่ได้อธิบายว่า การฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจ จะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวร ถ้าไม่ได้กระทำบ่อย ๆ การเรียนรู้นั้นจะไม่คงทนถาวรและในที่สุดอาจลืมได้

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากสำนวนจีนนั้นมีอยู่อย่างแพร่หลายและมีแหล่งที่มาที่ชัดเจน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสม และผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาสาระของรายวิชาได้อย่างครบถ้วน ผู้สอนจึงควรอธิบายถึงแหล่งที่มาของสำนวนภาษาจีนอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาและเรียนรู้วัฒนธรรมจีนไปพร้อม ๆ กับการเรียนสำนวนภาษาจีน ในขณะเดียวกันในด้านรูปแบบและวิธีการจัดการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนควรมีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสได้เรียนรู้สำนวนจีนจากหลาย ๆ วิธีการ เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีพื้นฐานในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้สอนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ครบถ้วนจากเนื้อหาสาระรายวิชาที่เรียน

นอกจากนี้แล้ว เนื้อหารายวิชาก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งและขาดไม่ได้ ในการจัดการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นในรายวิชาใด เพราะหากมีเนื้อหาที่ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์แล้ว จะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น เนื้อหารายวิชาสำนวนภาษาจีนควรมีความใหม่และทันเหตุการณ์อยู่เสมอ เช่น ตัวอย่างประโยค สถานการณ์ โอกาส ในการใช้สำนวน รวมไปถึงสำนวนที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน รวมถึงการสอบด้วย

เอกสารอ้างอิง

วนิดา ตั้งเทียนชัย. (2552). *สำนวนจีน : โครงสร้างทางภาษาและเจตนาการใช้*.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สิริวรรณพิชา ธนจิราวัฒน์. (2558). การศึกษาเปรียบเทียบภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมผ่านสำนวนไทย จีน และอังกฤษ. *JOURNAL OF LANGUAGE, RELIGION AND CULTURE*, 5(1), 59–82.

Jwon Eun Kyoung. (2018). *A study on Chinese Idioms in “Boya Chinese” (Flying Articles I and II)*. Shandong: Shandong University.

Li Xiaojuan. (2014). *The traditional culture and the junior middle school language teaching research—Sue Chinese textbooks for junior middle school, for example*. Soochow: Soochow University.

Author

Miss Piyathida Sangsikaew
Chinese Language Teaching Program,
Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
96 Pratuchai Sub-district, Phra Nakhon Si Ayutthaya District,
Phra Nakhon Si Ayutthaya 13000
Tel: 06-4193-5923 E-mail: cha-ami@hotmail.co.th